

Cesta (tentokrát) za humna

Zuzana Zajíčková

My, co spolu zpíváme a kamarádíme, vydáváme se každoročně na daleké cesty, abychom poznali jiné kraje, jiné mravy a hlavně abychom všude zpívali. Neboť jak každý ví, zpěvem k srdci, srdcem k vlasti a kdo zpívá, ten nezlobí. Tak nějak to je, že jo.

Zkrátka náš smíšený sbor Gaudium Praha se rád toulá nejen po vlastech českých, ale i po vlastech cizích. Letos jsme se toulali po Německu – přesněji po Franckém Švýcarsku.

Takové cestě předchází měsíce příprav. Nejprve musíme objevit a posléze oslovit sbor, podobný tomu našemu, a tak dlouho s ním komunikovat, až se objevený sbor rozhodne nás pozvat. Taky to bývá obráceně: že nás osloví nějaký zahraniční sbor, my ho pozveme a oni přijedou. Výsledek je totožný: jeden rok oni u nás, druhý my u nich, a naopak.

Letos jsme vyrazili za sborem Voices of Joy z malého městečka Thurnau. Cesta byla pečlivě naplánovaná zásluhou několika sborových kamarádů a kamarádek. Tak například jsme věděli, v jaké rodině a s kým budeme bydlet, mohli jsme si dopředu vybrat z jídelních lístků, co budeme obědovat a večeřet. Taky jsme věděli, které památky navštívíme a kde a kdy budeme zpívat.

Vyrazili jsme v pátek ráno autobusem, jemuž velel náš sborový kamarád Marek. Do Thurnau je to opravdu coby kamenem dohodil. Německý sbor nás čekal na parkovišti před kulturním centrem Lichtblick. Rozebrali si nás podle pečlivě vypracovaného seznamu. Většina členů německého sboru nebydlí přímo v Thurnau. Já jsem se ocitla s Markétou a Bárrou u Eriky a Sigiho v modrém domku ve vesničce vzdálené asi 10 kilometrů. Představte si, že jedna statečná německá žena ubytovala devět (!) našich kamarádek!

Thurnau je roztomilé městečko plné historických objektů a taky hrnčířů. Když jsme si ho prohlédli, odebrali jsme se do společenského centra, abychom se posilnili a převlékli na společný koncert v krásném kostele v Thurnau.

Koncert se moc povedl, návštěvnost značně převyšovala počet zpěváků, a to nebývá vřdycky pravidlem. Po koncertu jsme povečeřeli v krásné hospůdce.

Druhý den jsme navštívili město Kulmbach, honosící se muzeem cínových figurek. V Kulmachu bylo na co se koukat, proto jsme tam strávili celý den. No a večer nás čekal večírek. Když se sejde taková hromada zpěváků, nemá večer konce. Zpívali jsme, jedli, pili, zpívali a tak pořád dlouho do noci.

No a další den patřil Bayreuthu. Tomu Bayreuthu, který se chlubí slavným Festspielhausem, jenž je zasvěcený Richardu Wagnerovi a jeho dílu. Kromě jiných pamětihodností jsme navštívili i ono slavné místo a představte si, že zdi tohoto magického místa vyslechly po létech wagnerovské hudby taky hudbu českou! Zpívali jsme Smetanu! Jo!

Večer jsme si zopakovali pro velký úspěch večírek. No a ráno jsme se s našimi německými kamarády rozloučili a namířili si to do Bambergu. Taky moc pěkné město je ten Bamberg. Tam jsme měli domluveno, že budeme zpívat ve slavném bamberském Dómu. To byla krása!

No a z Bambergu jsme si to zamířili domů. Příští rok v květnu nám naši kamarádi z německého sboru návštěvu oplatí a už teď máme hlavy plné starostí, jak jim co nejlíp vrátit jejich pohostinnost. Máme v tomto směru bohaté zkušenosti, přesto si troufám tvrdit, že devět německých zpěváků nebude nikdo z nás schopný ubytovat. Škoda, protože těch devět holek se svou německou hostitelkou si užilo spoustu legrace.

Hurá! Je tu srpen!! Jedu do Liberce!!!

Zuzana Zajícová

Takhle se raduji nejen já, ale každý účastník festivalu Bohemia cantat.

1. dubna nemůžu dočkat rána, neboť vězte, že se v toto magické datum odhalí tajemství srpnového setkání hromady zpěváků napříč republikou a přilehlými státy. Ano, na Apríla se na stránkách festivalu zveřejní informace, jaké že budou letos v srpnu ateliéry a kdo že je povede. Potom nastane velké zkoumání a přemýšlení, do kterého ateliéru se přihlásit.

Letos vedli ateliéry hned čtyři nováčci. Jala jsem se pátrat a gúglit, abych se o nových sbormistrech něco dozvěděla. Nakonec jsem zvolila ateliér Jirky Slovíka, jelikož se mi jevil sympatický a líbily se mi jeho oči. Ten na nás bude určitě hodný, říkala jsem si. No a taky se mi líbily skladby, to dá rozum.

20. srpna jsem si sbalila noty a vyrazila do Liberce. Z našeho smíšeného sboru Gaudium Praha se nás tentokrát zúčastnilo libereckých pěveckých orgií třináct a několik spřátelených kamarádů k tomu. Slušná partička. Byli jsme rozprostřeni ve čtyřech ateliérech.

Letošní ročník jsme měli hned ve čtvrté zpestřený fotbalem a účastí fanoušků z Chorvatska. V Liberci byly manévry, nicméně se nám nic nepříhodilo, a když jsme se vraceli k ránu na internát, nepotkali jsme jedinou chorvatskou duši. Já jsem pokaždé v takové euforii, že vydržím prakticky nespát, pořád zpívat a všeobecně se radovat. Těch několik hodin spánku nestojí za řeč, obzvlášť když ležíte na tvrdém kavalci a kolem chrápe trojice milovaných kamarádek, jako když pilou řeže. Když jsem se k ránu plížila pokojem, abych je nevzbudila, chtěla jsem se rychle svlíknout a svou džínovou košili jsem jedním trhem chtěla rozepnout, domnívající se, že je na draky. No, domnívala jsem se špatně. Teda řeknu vám, nic nedělá takovej kravál jako knoflíky střílející na všechny strany...

Náš ateliér číslo tři byl co do počtu pěvců sice nejmenší, leč pro mě byl nejkrásnější. Trochu mě sice zaskočilo, že jsem občas musela dát sólo – to se mi vždycky sevře krk a zpívám mnohem hůř než bych chtěla a měla. No jo, jsem přece sborová zpěvačka, že jo. Náš ateliér byl proložený zpěvačkami ze Slovenska a to bylo bezva. Jednak vlastnily krásné hlasy a jednak nám nalejvaly jejich demenovku, co chutná jako naše becherovka. Družba byla proto navázaná prakticky od samého začátku.

Taky několik německých účastníků bylo fajn a vůbec; nejlepší byl sbormistr Jirka. Sice neuznával pauzy, ale nám to kupodivu nevadilo. Náš repertoár byl tak krásný, že jsme pilně cvičili, abychom se předvedli v co nejlepším světle na sobotním i nedělním koncertu.

Noci patřily taky zpěvu. Scházeli jsme se v různých libereckých hospodách a jen málokdo šel spát před půlnocí.

Co vám budu vyprávět; bohemka se musí prožít, ten zážitek je nesdělitelný...takže vězte, že i příští rok bude na konci srpna v Liberci Bohemia cantat, a že dokud budu živá, budu tam i já. Můžete tam být i vy, teda pokud už nepatříte mezi bohemáky.

Společné každoranní zpívání před odchodem do jednotlivých ateliérů. Vpravo nahoře jsem i já - schovaná za kamarádkou Jarkou v tyrkysovém tričku.

foto www.kraj-lbc.cz

Pravdivá zpráva o festivalu

Zuzana Zajícová

Už jste někdy organizovali festival? Já jo. Teda...já ne, ale náš smíšený sbor Gaudium Praha, kde jsem platným prvním altíkem.

S naším sborem jsme se zúčastnili lecjakého festivalu nejen na domácí půdě, ale i v daleké cizině. Přijet na festival, který organizuje někdo jiný, to umí každý. Ale zorganizovat ho pro jiné, to je jiný kafe. To je výzva. My jsme do toho šli a řeknu vám, není žádná procházka růžovou zahrádkou.

To musíte: oslovit sbory, pozvat je, vybrat a shodnout se na společných skladbách, vymyslet kde, kdy a hlavně za co budete zpívat, pak je tady ubytování, doprovodný program, pozvánky, propagace, no je toho tolik, že si na všechno v tom fofru nemůžu vzpomenout. Nejdůležitější jsou pochopitelně peníze. Jsme sborem sice kvalitním a žádaným, leč chudým. Proto se naše sborové vedení v čele s prezidentem mělo co ohánět, aby získalo podporu. Podpory se nám dostalo v senátu, sám pan Sobotka přihodil nějakou tu korunu. Taky sokolové pomohli; zapůjčili nám na večírek Michnův palác – představte si!

Na festival přijaly pozvání sbory z Německa a Polska. CHOROS 2015 se ten festival jmenuje a narodil se před dvěma lety v Německu, takže jak si bystrý čtenář spočítá, konal se jeho druhý ročník.

Jelikož jsme v našem Gaudiu bezva kamarádi, všichni přiložili ruku ku společnému dílu. Jazykově vybavení, k nimž bohužel nepatřím, pilně korespondovali, a to nejen v jazyku německém a anglickém, ale i polském! Taky prostor pro koncerty jsme museli zajistit. Odpolední i večerní se konaly v kostele sv. Salvátora kousek od Pařížské ulice. Odpoledne patřilo dětským sborům a večer nám dospělým zpěvákům. No a v neděli jsme obsadili Valdštejnskou zahradu, kde se představily sakumpikum všechny sbory. Zde se musím nahlas podívit a nechápavě přitom zakroutit hlavou. Náš festival sice zaštitil Senát České republiky a sám místopředseda Sobotka, leč nájem zahrady nám neodpustili. Museli jsme zaplatit 10 000 kaček za dvě hodiny! Pro náš sbor velká částka, pro senát pak, troufám si tvrdit, zanedbatelná. No jo...na chudinu musí být holt přísnost, aby nezpychla.

Sborová občerstvovací komise v čele s koordinátorkou Markétkou vymýšlela týdný předem, čím uctíme naše hosty. Jsme

v tom zběhlí, máme za sebou lecjaký večírek, ale tolik hladových zpěváků jsme hostili poprvé. Co vám budu povídat. Všechno klaplo, stoly se prohýbaly, pivo, víno i nealko teklo proudem a hosté byli náramně spokojeni. K tomu jsme ještě zpívali – jak jinak, když se na jedné hromadě sejde na dvě stovky pěvců.

Můj příspěvek patří už tradičně do sladké sekce. Tentokrát jsem musela vyřešit dost obtížný úkol – jak vytvořit hodnotný dezert bez kuchyně, neboť máme náš baráček ve stavu rekonstrukčním – už od března. Trouba je pořád v krabici, stejně jako ostatní součásti kuchyně... Nakonec jsem vytvořila medovník, který se nepeče. Trochu mi, pravda, v tom vedru povolil, ale stejně se po něm jen zaprášilo. Taky kávu a cukr jsem obstarala.

Večírek se povedl. Jen musím tak trochu pomluvit německé vedení sborů. Velel jim všem Werner Haas, o němž jsme se dočetli, že je vášnivý a tvůrčí. No...na společnou zkoušku všech sborů přišel místo v devět až v půl jedenácté, a přitom měl na povel nejvíc sborů, celkem čtyři! Stejně tak byli nedochvilní i sólisté z Polska, které jsme postrádali při nácviu nádherné Litanie Ostrobramské, společné skladby všech sborů. My Češi jsme byli nastoupení jako jeden muž, jsme zvyklí na disciplínu.

Taky vám prozradím, že vášnivý německý sbormistr na večírek přišel, najedl se a odešel...slova uznání neutrousil.

Řeknu vám, byla jsem hrdá na náš sbor a na naše sbormistry. Ani vedro nás nezaskočilo, prostě se nám to povedlo a my se už těšíme na příští ročník. Řada je na polských sborech, takže příští rok jedeme do Wroclawi a budeme tam zpívat slavnou Carminu Buranu. Jupííí!

Tenhle perník dostali všichni sbormistři a sólisti. Perníky stvořil vlastnoručně Milan, náš tenor, zdobila kamarádka sboru. (já)

K současnému repertoáru:**Amazing Grace***Bohdan Maslowski*

“Úžasná milost! Jak sladký zvuk, který zachránil mizeru, jako jsem já. Byl jsem už ztracen, ale teď jsem se našel. Byl jsem slepý, ale teď vidím. Byla to milost, která naučila mé srdce bázni a milost mou bázeň utišila. Jak drahocenná se tato milost zdála v hodině, kdy jsem prvně uvěřil.

Mnohým nebezpečím, pastmi a nástrahami jsem už prošel. Je to milost, která mě bezpečně přivedla tak daleko, a milost mne dovede domů. Ač jsme zde už deset tisíc let a jasně záříme jako slunce, nemáme méně dnů k opěvování Boha, než když jsme poprvé začali.”

(Všimněme si, že poslední řádky obsahují krásnou implicitní definici nekonečna :-)

Řada lidí asi zná původ této písně, ostatně je to snadno k nalezení na Internetu. Tedy jen stručně, někdy v polovině 18. století se jistý Angličan jménem John Newton, člověk pochybných mravních zásad a kapitán otrokářské lodi, dostal se svou lodí do strašné bouře a málem utonul. Tento zážitek byl počátkem jeho obrácení, ke kterému došlo během následujících let. Po dalších peripetích byl nakonec vysvěcen na anglikánského kněze.

Tato píseň, jejíž text složil, se tedy opírá o jeho osobní příběh. Zpívala se na různé melodie, nakonec v první polovině 19. století se melodie ustálila v současné podobě, jde původně o nápěv amerického tradicionálu “New Britain” složeného neznámým autorem. Amazing Grace se stala velmi populární v první polovině 19. století v USA, což se dává do souvislosti s tzv. Druhým velkým probuzením, čili nástupem nové vlny evangelizace protestantskými církvemi v Severní Americe (hlavně metodisty a baptisty). Dnes se jedná o snad nejoblíbenější duchovní píseň v anglosaském světě.

Nakonec mi dovoluje osobní vzpomínku. Víím, že zážitky tohoto druhu jsou nepřenositelné, ale je těžké odolat...

Vánoce před jedenácti lety jsem s rodinou trávil ve Thredbo, horském městečku ve Snowy Mountains v Austrálii. Bylo to právě uprostřed našeho ročního pobytu v Sydney, uprostřed parného

léta nic Vánoce nepřipomínalo, tak jsme aspoň vyrazili do hor. Thredbo bylo dost vylištěné, mimo sezónu.

Přesto se večer na malém náměstíčku sešlo asi padesát lidí ke zpěvu koledy a přišel i Santa Klaus. V sedm večer bylo ještě ke třiceti stupňům, Santa Klaus se ve svém obvyklém oděvu pěkně potil a my jsme zpívali (z rozdaných zpěvníků, stále ho mám doma) tradiční britské koledy o mrazu a třpytivém sněhu. A jako poslední Amazing Grace, lidé zpívali se zanícením... Hlavně ta poslední slova “byla to milost, která nás přivedla tak daleko, a milost nás dovede domů...” ta byla o nás.

Na některé věci se nezapomíná.

Carmina Burana

Carmina Burana měla premiéru roku 1937 ve Frankfurtu nad Mohanem. Okamžitě dosáhla obrovského úspěchu v Německu. Světový věhlas si získala až po druhé světové válce.

Obsahem celé skladby jsou zhudebněné texty potulných středověkých hudebníků a básníků, které byly nalezeny v klášteře Beurum (Buranum, odtud pochází název těchto textů – Carmina Burana, i celé skladby). Původní texty jsou psány v nejrůznějších jazycích – staroněmecky, latinsky, starofrancouzsky a italsky. Carl Orff si pro svoji skladbu vybral pouze některé z více než dvou set původních textů. Forma skladby nejvíce odpovídá kantátě – cyklické skladbě pro sólové hlasy (soprán, tenor a baryton), sbor, dětský sbor a orchestr. Dělí se do šesti tematických celků (písně milostné, pijácké, o jaru, štěstěně..). Provedení si žádá nadstandardní obsazení v sekci bicích nástrojů. Většinou bývá prováděna koncertně, známá jsou ovšem i provedení scénická, například v divadle s baletním souborem, častěji v netradičních prostorách s choreografiemi spíše muzikálovými (nádvoří, přírodní amfiteátry, ...).

Hudba skladby Carmina Burana je pro svoji dramatičnost často používána jako hudba filmová – příkladem může být film Excalibur.

Dle Wikipedie Vladimír Šilhán

Ave kdo? Ave Regina!*Bohdan Maslowski*

Jak všichni víme od Vládi Součka (který to ví přímo od autora Vytautase Miškinise), Ave Regina není církevní skladba. Vytautas v ní opěvuje nějakou pozemskou ženu, možná dokonce tu svoji. Takhle to vypadá skoro jasně. Ale...

Ale slova v této skladbě jsou takřka doslovnou citací staré mariánské antifony z 12. století, jedné ze čtyř antifon, které se dodnes zpívají či recitují v období od Hromnic do středy ve Svatém týdnu a které jsou součástí katolického breviáře. Tedy až na to, že Miškinis vypustil jedno slovo ("domina" - domina angelorum, neboli paní andělů) a celý text natrhal na kousky podobně jako melodii. Víceméně doslovný překlad textu je zde:

Buď zdráva, královno nebe
 Buď zdráva, paní andělů
 Vítej, prameni, vítej, bráno,
 z níž vzešlo světlo na svět.
 Raduj se, Panno oslavená,
 nade všechny sličná
 Buď zdráva, překrásná
 Přimluv se za nás u Krista.

Pro zajímavost, upravená verze ze současného breviáře zní takto:

Zdráva buď, Královno nebe,
 Zdrávas, andělé slaví tebe,
 zdrávas, Máti, zdrávas bráno,
 z níž je světu světlo dáno.
 Plesej, Panno oslavená,
 nade všechny vyvolená,
 zdráva buď, lilie čistá,
 přimlouvej se za nás u Krista.

A tak mi vrtá hlavou, jak to vlastně ten Miškinis myslel. Kdybych třebaš já chtěl svou ženu oslavit tímto textem, asi by se zeptala, s kým jsem se dnes opíjel.

První hypotéza, která mě napadla: Miškinis jakožto Litevec a občan bývalého SSSR dělal kolem skladby kouřovou clonu, aby neměl kádrové problémy, že dělá církevní hudbu. Jenže tato

hypotéza nejspíš padá - jak lze dohledat, dílo vzniklo v r. 1994, to už byla Litva za vodou. Další hypotézy v pořadí:

2. Vytautas si z nás dělá srandu

3. Vytautas si dělá srandu ze své ženy

se mi taky moc nezdaří. Na rozdíl od sbormistrů ho neznám osobně, ale viděl jsem fotku a připadá mi jako slušný člověk. Musí v tom být ještě něco jiného.

Asi je třeba se zaposlouchat to té hudby, abychom na to přišli. Ta působí velmi lehce, místy snad dokonce rozverně. Asi se tedy dá Miškinisovi věřit, že neměl zrovna na mysli skutečnou Královnu nebes, ale někoho úplně jiného. Tak například v mužském partu "super speciosa" (nejslíčnější), kdy do toho ženy trylkují "omnes, omnes, omnes" - jako že nade všechny nejsličnější, abychom na to náhodou nezapomněli. Toho by se nebeská matka určitě nedopustila. Jedná se tedy asi opravdu o pozemskou ženu. Skladatel ale projevil patřičný nadhled nad věcí, aby si zase tou patetickou oslavou příliš nezadal u ostatních chlapů. Jenom tenorům by se dalo vytknout, že tam v jednom místě pořád opakují (ex) ora, ora, ora. To by se taky dalo přeložit jako že ji vyzývají, aby řečnila a řečnila a řečnila. Tak na to tedy pozor, pánové. Ale bylo by velmi vhodné, kdyby pánové skladbu ukázali doma svým polovičkám, aby viděly, jak je v Gaudiu opěvují. Třeba by pak v některých případech toho řečnění bylo trochu méně.

Litania Ostrobramska*Bohdan Maslowski*

Určitě je někdo zvědavý, kde se vlastně nachází ta Ostrá brána, k níž se vztahuje název uvedené skladby, složené tím nejnárodnějším polským skladatelem. No přece v centru Vilniusu, hlavního města Litvy!

"Vilnius" je ovšem v polštině zcela cizí slovo. Nikdo mu v Polsku neřekne jinak než Wilno a je pokládáno (do určité míry asi právem) za staré polské město a jednu z kolébek polské kultury. Je to například rodiště Mickiewiczze, který jej a Litvu později teskně opěvoval, Moniuszko tam prožil svoje krásná mladá léta, a tak dále...pomineme teď složitou historii polsko-litevských vztahů, každopádně v Moniuszkově době a ještě

dlouho potom to bylo v podstatě polské město se silnou německou a židovskou menšinou, spravované nenáviděnou ruskou vrchností (připomeňme, že Polsko bylo tehdy rozdělené mezi Rusko, Prusko a Rakousko, přičemž Vilnius byl samozřejmě v ruském záboru). Po 1. světové válce Pilsudski vedl o Wilno tuhé boje s bolševiky a uspěl - město bylo součástí nově vzniklého Polska až do roku 1939, kdy bylo Polsko napadeno současně Hitlerem a Stalinem a poraženo (ti z nás, kteří se to učili ve škole jinak, se mohou hrdě zařadit k pamětníkům). Po válce bylo polské a německé obyvatelstvo v podstatě odsunuto, nicméně Wilno je dodnes centrem kulturního života polské menšiny a bohužel vztahy mezi Poláky a Litevci nejsou právě vždy srdečné.

“Ostrá brána” (litevsky Aušrou vartai, tedy brána rozbřesku) byla částí městských hradeb a je v současnosti jedinou dochovanou částí. Říkalo se jí “ostrá” podle jižního předměstí, k němuž vedla a které se nazývalo Ostrý konec. Brána byla postavena na začátku 16. století v pozdně gotickém stylu. Tehdy bývalo zvykem na vnitřní stranu městských bran umísťovat svaté obrazy.

Někdy počátkem 17. století byl na bránu umístěn obraz Madony, který se velmi rychle stal předmětem kultu - obraz Panny Marie, Matky Milosrdenství (*lat. Misericordiae*). Asi o půl století později byla zevnitř k bráně přistavena dřevěná kaple, do níž byl obraz zavěšen, a poté, co shořela v r. 1715 (obraz našťestí přežil), nová kamenná kaple, která stojí dodnes a obraz je v ní k vidění.

Na zeď kaple byl po napoleonských válkách přidán nápis: “Matko milosrdenství, pod Tvou ochranu se utíkáme” v polštině. V roce 1864, po porážce protiruského tzv. lednového povstání, městské úřady vyměnily polský nápis za latinský, aby zbytečně nedráždil ruskou vrchnost. Poté, co ve 20. století Wilno připadlo samostatnému Polsku, polské národovecké hnutí se postaralo, aby byl nápis opět v polštině - v r. 1930. No a od r. 1939 je nápis pochopitelně zase latinský.

V galerii v prvním patře je vidět obraz:

Pohled na kapli.

Milosrdná Maria se stala patronkou, útočištěm a útechou obyvatel Wilna ve všech pohnutých dobách až do dvacátého století - jakože jich město zažilo nepočítaně. Podobně jako v jiných případech je jí přičítána řada zázraků, které jsou pečlivě zaznamenány. Už v 16. století vznikla tradice, kdy se lidé často spontánně večer shromažďovali u Ostré brány a zpívali. Po požáru v r. 1715 otcové karmelitáni, kteří měli kapli a obraz na starosti, zavedli pravidelný zpěv litaní v kapli, které později začal doprovázet orchestr.

Moniuszko měl k městu a speciálně ke kultu Milosrdné Matky silný vztah. Už samotným důvodem, proč si Wilno zvolil za své působiště, byly vřelé city, které choval v jisté Alexandře Millerové. V roce 1839 si s ní u obrazu Milosrdné Matky vyměnil prstýnky. Ale svatba se konala až o tři roky později, kdy se Moniuszko vrátil z Berlína, kde studoval hudbu. To mu bylo 21 let a musel se začít pořádně ohánět, aby zajistil zvětšující se rodinu. Kromě práce varhaníka a soukromých lekcí na klavír mu zbyl čas na skládání duchovní hudby, která se pak hrála v Ostré bráně a jiných kostelech ve městě (Moniuszko pobýval ve Wilně celých osmnáct let). Složil celkem čtyři ostrobranské litanie (my jsme už studovali tu první, která má sama čtyři části).

Není se rozhodně co divit, že obraz lidi fascinoval - je nádherný. Madona je bez dětátka, ruce zkřížené na prsou, hlava lehce pochýlená na stranu, oči trochu přivřené...samozřejmě ji museli naložit do zlata a časem ho jen přibývalo, bez toho by to asi nešlo. V roce 1927 se tu konala tzv. “korunovace obrazu”, kterého se účastnila celá polská špička politická i církevní. Ještě že je to Matka Boží milosrdná, tak jim to snad odpustí.

Moniuszko byl při skládání Litaní kriticky omezen možnostmi a schopnostmi hudebníků - zejména orchestru - které měl

k dispozici. Muselo to být "hratelné" a "zpívatelné", čemuž věnoval velkou pozornost – a dostal za to taky své od soudobé kritiky. Zachoval se jeho dopis příteli, v němž píše ironicky:

Orchestr je velmi nekompletní. Po fagotu neucítíš ani vůni, hboj je jeden... druhý klarinet je tak falešný, že bych byl raději, aby taky neexistoval. Lesní rohy arcislabé, trubky ještě slabší, za to pozoun hřmí za všechny. Tympány jsou výborné, ale nemáme tympánistu. Takže jak dělám koncerty? Především píši výlučně pro náš orchestr, znám tato nebezpečí a opatrně plachtím, zatím se to nějak daří. Z toho si udělej obrázek o velikosti mého génia!

Dnešní pohled na Litanie je samozřejmě podobným úvahám vzdálený. Na jednu stranu můžeme je vnímat prostě jako pěkné a dobře poslouchatelné kousky hudby romantického stříhu. Ale myslím že nejvíce nás může obohatit, budeme-li vnímat postoj samotného skladatele k tomuto dílu - pro Moniuszka, silně citově vázaného na Ostrou bránu, to byly vysoce osobní reflexe a modlitby. Je to vlastně hudebně rozvinutá forma litaní - tedy prosebných modliteb - a Moniuszko zde formou kantáty pěkně spojil umělecký i duchovní aspekt. Udělal vlastně něco takového, jako ti lidé, kteří už pár staletí chodí k Ostré bráně zpívat.

Na závěr ještě jeden skutečný příběh. Stalo se kdysi ve Wilně, že chůva, držící v náručí chlapečka, se vyklonila z okna vysoké budovy a on jí vypadl. I přes snahu lékaře se dlouho nemohl probrat z bezvědomí. Zoufalá matka zaslíbila jeho život Panně Marii. Po nějaké době se stal zázrak, chlapec se nejen probral, ale nakonec úplně uzdravil. Po letech, když už byl dospělý, tuto událost popsal takto (překládám doslova bez veršování):

Svatá Panno, co Jasnou bráníš Czestochovu
A v Ostré svítíš Bráně! Ty co zámek a hrad
Novohradský chráníš s jeho věrným lidem
Tak jako mně dítě jsi ke zdraví navrátila zázrakem
(Kdy plačící matkou, do Tvé péče
obětován, mrtvá jsem otevřel víčka
a hned jsem mohl pěšky k Tvé svatyně prahu
jít za navrácený život poděkovat Bohu),
tak nás vrátíš zázrakem do lůna Vlasti.
Adam Mickiewicz, Pan Tadeusz, 1. kniha.

Z galerie autorů našeho repertoáru

Stanisław Moniuszko (1819 - 1872)

Některé evropské národy potkalo to štěstí, že v běhu jejich hudební historie se vyskytly postavy, které svým dílem vytvořily jakousi referenční základnu jejich hudební kultury - ať už sesbíráním existující lidové, nebo jejím rozšířením i do těch vrstev, kde dosud nebyla známa, nebo dokonce i mimo hranice dané země. Někteří pak tím, jak tyto kořeny národní hudebnosti využili a umocnili ve své vlastní umělecké tvorbě, určili obecně uznávané měřítko pro posuzování jak další, nová hudební tvorba zapadá do národní tradice a do její souvislosti s hudbou evropskou, nebo, chcete-li, světovou.

Jestliže takovým tvůrcem byl v naší zemi beze sporu Bedřich Smetana, pak v Polsku to byl Stanisław Moniuszko. Narodil se v okolí Minsku, města dnes ležícího v Bělorusku, které v době jeho působení, spolu s dnešním Polskem a Litvou, náležely do ruské carské říše. Odtud pochází, že tento romantický, polsko - patriotický skladatel, je považován i v těchto zemích i za jejich národního skladatele.

Od dětství, kdy se projevilo jeho nadání, se věnoval hudbě. Studoval ji ve Varsavě, v Berlíně a během svého vzestupu na hudebním obzoru prošel různými postaveními: byl sběratelem národních a lidových písní (kterých je v Polsku nepřehledné množství), byl varhaníkem a dirigentem zprvu méně důležitých těles, ale nakonec ředitelem opery ve Velkém divadle ve Varsavě. Působil též jako sbormistr a složil řadu skladeb pro pěvecké sbory. Zhudebnil řadu textů od polského národního básníka Mickiewicze. Je autorem řady skladeb duchovních, kantát, mší, žalmů. Upravil či složil velké množství skladeb, z nichž některé se staly doslova každodenní pomůckou v hudbumilovních domácnostech, např. *Domáci zpěvník (Śpiewnik domowy)* o 12 dílech, zahrnující 267 písní s klavírním doprovodem. Obecně známa a stále zpívaná je též vlastenecko-romantická píseň *Zda znáš ten kraj?* Věnoval se i hudební teorii jako autor klasických učebnic, např. harmonie, působil jako profesor až do své smrti.

Za hlavní zásluhu o vývoj polské hudby se ovšem pokládá jeho tvorba operní. Jeho nejvýznamnější operou je *Halka*, dílo inspirované životem na polském venkově v prostředí nižší šlechty, plném tradiční hudby a tanců jako je *mazurka*, *polonéza* a *krakowiak* (to prostředí je i nám známo z Nedbalovy operety *Polská krev* - ostatně, ani Moniuszko nepohrdal formou operety). Serie dalších oper, např. *Strašný dvůr*, *Verbum mobile*, *Plavec (Flis)*, *Hrabina (Hraběnka)* a řada dalších mu vynesly v literatuře titul **zakladatel polské opery**. Už jako renomovaný skladatel procestoval několikrát tehdejší hudební Evropu a seznámil se s Lisztem, Rossinim, Meyerbeerem, Musorgským. V roce 1868 byla pod taktovkou Bedřicha Smetany, se kterým se Moniuszko spřátelil, uvedena *Halka* poprvé i na pražskou scénu - a od té doby několikrát.

Moniuszko si vysloužil neutuchající úctu. V řadě měst stojí jeho pomníky (nejznámější v litevském Vilnu), jsou po něm pojmenovány ulice a náměstí a jeho portrét se objevil na polských bankovkách a poštovních známkách.

Dle Wikipedie Bohdan Maslowski

Carl Orff (10. 7. 1895 - 29. 3. 1982)

byl německý skladatel expresivní hudby a pedagog. Největším Orffovým dílem je *Carmina Burana*, která je zároveň nejznámější skladbou tohoto názvu; slávu si získala zejména první věta. Jako pedagog prosazoval spojení hudební výchovy s výchovou pohybovou, hudby s pohybem a akcí.

Orff se narodil do muzikálního prostředí, již v dětství a mládí hrál na klavír, varhany a violoncello, zajímal se však také o botaniku, loutkové divadlo a činohru. „*Můj otec byl důstojník tělem i duší, moje matka umělecky založená, velice inteligentní a moudrá žena*“. Na dlouhá léta jej však poznamenal zážitek z návštěvy loutkového divadla. Už jako šestnáctiletý složil na 50 písní a skladeb pro varhany. V 17 letech byl přijat na hudební akademii, která se mu však zdála příliš konzervativní. Ve válečném deníku roku 1917 si výrazně poznamenal „*studovat staré mistry!*“

V roce 1924 se stal ředitelem prvního vzdělávacího ústavu, který vyučoval podle metody spojené hudební a pohybové výchovy (tzv. *Orff Schulwerk*). Během období nacismu v Německu měl

konflikty s touto ideologií a prožíval těžké životní období, ale přesto v této době napsal své nejslavnější dílo - *Carmina Burana*, a dále dvě scénická ztvárnění pohádek bratří Grimmů - *Der Mond* a *Die Kluge*. Od roku 1948 se podílel na tvorbě televizních pořadů pro děti. V roce 1961 založil v Salzburku centrum pro vzdělávání pedagogů, ve kterém učil svoji metodu *Orff Schulwerk* (toto centrum působí dodnes). Carl Orff psal tzv. scénické kompozice, které se velmi lišily od klasických hudebních forem, jako je například opera. Tyto kompozice nazýval hrami, tragédiemi, komediemi či divadlem světa. Ve svých dílech se vrací k primitivnímu spojení melodie a rytmu a spojuje hudbu s jevištním projevem a jazykem; hodně používá bicí nástroje.

V roce 1934 objevil Carl Orff středověký rukopis více než 200 latinských a německých básní, světských a pijáckých písní. „*Štěstěna to se mnou myslela dobře, když mi do ruky přihrála katalog antikvariátu ve Würzburgu, ve kterém jsem našel titul, jenž mě magicky přitahoval: Carmina Burana.*“

Po prvním jejich uvedení 8. července 1937 ve Frankfurtu napsal svému nakladateli: „*Všechno, co jsem dosud napsal a Vy také bohužel vytiskl, můžete nyní hodit do stoupy. Od Carmina Burana začíná mé souborné dílo.*“

Orff byl čtyřikrát ženatý. První manželkou se stala v roce 1920 Alice Solscherová, manželství vydrželo pět let, v roce 1921 se z něj narodilo Orffovo jediné dítě, dcera Godela. Druhou ženou se v roce 1939 stala Gertrud Willertová, k rozvodu došlo v roce 1953. Následujícího roku se oženil s německou spisovatelkou Luise Rinserovou, manželství bylo rozvedeno po pěti letech. Poslední manželkou byla Liselotte Schmitzová, kterou si vzal v roce 1960.

Pedagogická činnost

Od roku 1924 se Carl Orff spolu s Gunild Keetmann a Dorothee Günther snažil o novou koncepci hudebního vzdělávání dětí. Rozvíjel zde svou myšlenku jednoty slova, hudby a tanečního projevu a hledal především nové podněty pro výrazový tanec. Své pedagogické ideje, *Schulwerk*, uveřejnil v pětisvazkové sbírce pod názvem *Musik für Kinder (Hudba pro děti)*, přeložené do mnoha jazyků.

Carl Orff zemřel v Mnichově 29. března 1982. Jeho náhrobek nese nápis *SUMMUS FINIS*.

Dle Wikipedie Vladimír Šilhán

Co Japonec to muzikant! Muzikant?

Honza Sýkora

Procházíte-li kolem čtvrté hodiny odpolední kteroukoli okrajovou čtvrtí průměrného japonského města, pravděpodobně zaslechnete směsici podivných zvuků. Chvillemi se vám zdá, že rozeznáváte útržky povědomé melodie, ta je však vzápětí překryta hlukem, který si v ničem nezadá s provozem železáren. Pokud vám zvědavost nedá a vykročíte směrem, odkud se ona hudební produkce line, nejspíše skončíte u některé z nevzhledných šedých školních budov. Počkáte-li ještě tak půl hodiny, vzduch rozřízne strojový zvuk známé melodie. Páá pa-pá, páá pa-pá, pá-pá-pá-pá-páá. No ano, Dvořákovo Largo z Novosvětské, ale co dělá tady? Než se stačíte rozkoukat, s hudbou je konec a jen na poslední chvíli uskočíte hordě rozjívěných dětí ve věku kolem 13 let. Co že se stalo tak mimořádného? Nic moc, to jen skončil další den v běžné japonské škole.

Japonská škola v žádném případě není jen pouhou vzdělávací institucí, která má připravit malé Japonce k dalšímu studiu či do praktického života. Je to složitý socializační mechanismus, s jehož pomocí je každý jednotlivec přetvořen na příslušné kolečko zatím stále ještě fungujícího soukolí japonské společnosti. Bohužel tento mechanický přístup je uplatňován i v předmětech, které jsou ze své podstaty tvůrčí, například při hudební výchově.

Při vstupu do učebny hudební výchovy musí srdce každého českého učitele zaplesat. Vyučují-li se základy hry na kytaru, pak každý žák dostane svůj vlastní nástroj. Zobcová flétna? To samé. Nemluvě o nástrojovém vybavení

školních orchestrů a sborů, o kterém si může nechat zdát kdejaké české hudební těleso. S výsledkem je to však už horší.

Když se mi děti poprvé vrátily ze školy domů s tím, že příští týden budou čtvrtletní testy ze všech předmětů, trochu mi zatrnulo. Po necelých dvou měsících pobytu to s jejich

japonštinou nebude nic moc slavného. Jediný předmět, do kterého jsem vkládal naděje, byla hudební výchova. Vyce-pování z Radosti i od Pueri, odchování panem Tonem a paní Bílkovou se rozhodně nemohou ztratit. Ale ouha, jaké bylo moje překvapení, když hudební výchova dopadla skoro nejhůře. Zkouška z hry na zobcovou flétnu totiž nespočívá v tom, že něco zapískáte, ale pod danou melodii musíte u každé noty zakreslit, které dírky na nástroji zakrýváte a které necháváte otevřené. Schválně si to zkuste. Výsledkem je, že sice umíte perfektně malovat hmatník kytary či dírky zobcové flétny, ale s praktickou hrou je to už trochu horší.

A když už konečně na nějaký ten nástroj dojde, jediné, co se Japoncům nemůže upřít, je snaha a zarputilost. Na provozování hudby však potřebujete ještě něco více – cit pro muziku, a tím Japonci příliš neoplývají. U dětí člověk ledacos přejde s chápavým pokýváním hlavou. Čeho jsou však schopni dospělí jedinci, nad tím zůstává rozum stát. Krátce po svém příjezdu jsem byl pozván na výroční koncert Společnosti pro renesanční hudbu. Jde o amatérské sdružení, které však vedou profesionální hudebníci, kteří studovali na evropských hudebních školách a sami aktivně vystupují. Chápu, že od amatérů nemůže člověk čekat zázraky, očekává však alespoň minimální míru sebekritiky. Zpívá-li ale baryton s kamennou tváří a v dokonale ušitém fraku patnácti minutovou sólovou árii o více jak čtvrt tónu níže a nikomu to zjevně nevádí, našinec mírně znejistí. Pánbůh zaplať za Zdenu s Vládou, člověk se v duchu musí omluvit za všechny nevyřčené kletby, kterými je občas v duchu častuje na nepovedených zkouškách. No a když už jsme u toho placení. Máte představu, kolik taková „sranda“ stojí? Třicetiminutová lekce vás přijde na pět tisíc jenů. Částka sama o sobě nic moc neřekne, ale když si vezmete, že cena litru benzínu nejvyšší kvality se pohybuje kolem sto dvaceti jenů, tak si to zkuste přepočítat na české poměry. A to si ještě Japonci stěžují, jak mají drahý benzín.

No, a abyste se nedomnívali, že jsem si to všechno vymyslel, tak se můžete podívat, jak takové provozování renesanční hudby „po japonsku“ vypadá. Stačí si kliknout na následující stránku - <http://www.emclute.com/eng/index.html>

*

.... a jak jsme za poslední rok koncertovali:

12. 10. 2014; Kutná Hora, chrám sv.Barbory; Koncert s Učitelským sborem TYL

23. 10. 2014; Praha, HAMU, sál B.Martinů; Koncert k "Roku české hudby" se sbory RADOST PRAHA a PUERI GAUDENTES

4. 12. 2014; Praha, Betlémská kaple; Benefiční koncert pro NJÚ se sborem "RADOST PRAHA"

9. 12. 2014; Praha Karlín, sbor CČSH, Vítkova 13; Adventní koncert "Nesem vám noviny, poslouvejte ..."

25. 12. 2014; Praha, kostel sv.Mikuláše, M.Strana; J.J.Ryba: Česká mše Vánoční "Hej mistře"

26. 12. 2014; Praha, kostel sv.Mikuláše, M.Strana; J.J.Ryba: Česká mše Vánoční "Hej mistře"

26. 12. 2014; Praha, sbor CČSH Farského; J.J.Ryba: Česká mše Vánoční "Hej mistře"

4. 1. 2015; Praha, kostel P.M.Sněžné; Tříkrálový koncert se smíšeným sborem z Mnichova Hradiště

7. 1. 2015; Praha, kostel sv. Vojtěcha; J.J.Ryba: Česká mše Vánoční Hej mistře, pro Společnost pro vědu a umění

29. 3. 2015; Praha, sbor CČSH, Farského; Kašpar: Pašije

5. 4. 2015; Praha, kostel sv.Mikuláše, M.Strana; Velikonoční koncert, W.A.Mozart: Korunovační mše

16. 4. 2015; Praha, Čakovický zámek, Schoellerův sál; II. koncert Čakovického festivalu sborového zpěvu

6. 6. 2015; Praha, kostel U Salvátora; Koncert, Mezinárodní festival CHOROS

7. 6. 2015; Praha, Valdštejnská zahrada; Koncert, Mezinárodní festival CHOROS

6. 7. 2015; Praha, Staroměstské náměstí; XVI.ročník festivalu duchovní hudby k 600.výročí smrti M.J.Husa

9. 8. 2015; Milevsko, bazilika Navštívení P.Marie; Koncert

12. 9. 2015; Praha Hradčany, kostel Narození Páně - Loreta; vystoupení při mši

Převzato z klubových www stránek Jirky Míčka

Toto číslo připravil díky laskavosti přispěvatelů Vladimír Šilhán.

Spolupracovali M.Dolejší, M.Poláčková, B.Maslowski a Z.Zajícová. Foto O.Vagner, Z.Zajícová a další členové sboru.

Další příspěvky a připomínky zasílejte na adresu Gaudium Praha, Jankovcova 37, 170 00, Praha 7, případně e-mailem (sbor@gaudiumpraha.org, Vsilhan@centrum.cz)

Toto číslo vyšlo dne 10. listopadu 2015